מלחמת ששת הימים

תשכ"ז-1967

חלק א'- גורמי המלחמה

עריכה: ר. אפשטין

מלחמת ששת הימים

מלחמת ששת הימים- דווקא עכשו...

בימים אלו, כאשר מדינת ישראל עומדת שוב מול אתגר ביטחוני כבד במלחמת "חרבות ברזל", עלינו לפנות אחורה וללמוד מהעבר. מלחמת ששת הימים הייתה רגע מכונן בתולדות עמנו – לא רק נס אל-טבעי, אלא גם עדות חיה לכוחה של הרוח היהודית, לכושר העמידה ולניסים המלווים אותנו לאורך הדורות.

מדוע חשוב לעסוק במלחמת ששת הימים דווקא עכשיו?

בתקופת משבר ומלחמה, חיוני לזכור כי עם ישראל ידע בעבר רגעים של סכנה קיומית – ובכל זאת שרד, קם התחזק ואף יצא מחוזק יותר.

המלחמה הזו היא תזכורת לכך שהעוצמה היהודית לא נשענת על כוח הזרוע, אלא על חוסן רוחני.

בעזרת לימוד מלחמת ששת הימים נוכל לשאוב השראה וכוח לתקומת העם היהודי גם בתקופה זו, לזכור את הייעוד שלנו בארץ הזו ולהתחזק באמונה כי אחרי החושך הגדול מגיע האור.

מלחמת ששת הימים

נס של הצלה- מלחמת ששת הימים 1967

תאריך התחלה: כ"ו אייר תשכ"ז- 5 ביוני 1967
תאריך סיום: ב' סיוון תשכ"ז- 10 ביוני 1967
משך המלחמה: 6 ימים
התוצאה:
ניצחון ישראלי מוכח, ישראל כבשה את רצועת עזה, חצי האי סיני, יו"ש, מזרח ירושלים- כולל הר הבית, ורמת הגולן.
ניסים:
264,000 חיילים מהצד הישראלי, למול 547,000 חיילים ערביים.
מדינה אחת קטנה, מול 3 חזיתות, דרום, מזרח-לכל האורך, וצפון.

מלחמת ששת הימים

גבולות ישראל- ערב מלחמת ששת הימים

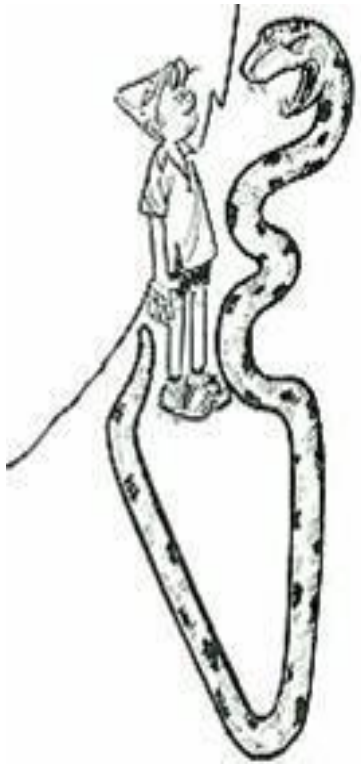

אילו שינויים אתם רואים בגבולות הארץ ערב מלחמת ששת הימים לעומת גבולותיה כיום?

מלחמת ששת הימים

גורמי מלחמת ששת הימים

- התחממות הגבול הסורי בצפון
- התחממות הגבול הדרומי- סגירת מיצרי טיראן
- ריכוז כוחות מצרים בסיני
- עמדת מעצמות המערב

מלחמת ששת הימים

גורמי מלחמת ששת הימים-התחממות הגבול הסורי בצפון

- בתקופה זו שטח רמת הגולן שייך לסורים. הגבול היה ארוך מאד, **והסורים ירו מידי פעם על ישובים בעמק הירדן ועל דייגים בכינרת.**
- בשנת 1964, כאשר ישראל הקימה את מוביל המים הארצי שנועד להעביר את מי הירדן לדרום הארץ, התכנסה ועידת פסגה של מנהיגי מדינות ערב, אחת ההחלטות המרכזיות של הועידה הייתה: **הטיית מקורות הירדן כדי לסכל את מפעל המוביל הארצי של ישראל.** סוריה החלה בפעולות הטיית הירדן, פעולות אלו גררו גם פעולות תגמול מצד הישראלים (למשל-כוחות צה"ל הפילו מטוסי קרב סורים באפריל 1967), פעולות אלו גרמו להתחממות הגבול הצפוני.

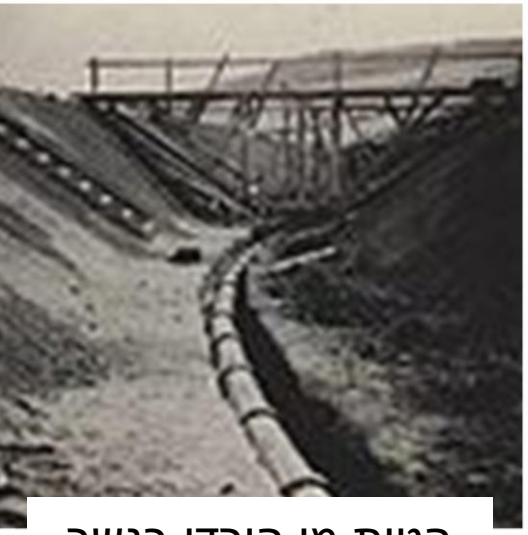

הטית מי הירדן בגשר בנות יעקב

קרדיט: ארכיון מקורות

מלחמת ששת הימים

גורמי מלחמת ששת הימים-סגירת מיצרי טיראן בדרום

מצרים מודיעה על סגירת מיצרי טיראן למעבר אניות ישראליות. המיצרים מהווים אזור מרכזי למעבר אוניות ישראליות, ולכן ישראל הודיעה בתגובה: 'זהו מעשה תוקפנות אשר יפעיל את הזכות להגנה עצמית'. שליט מצרים, נאצר, מודע לכך שסגירת המיצרים תיחשב על ידי ישראל כהכרזת מלחמה והוא מחכה לתגובה ישראלית.

נאצר סגר את מיצר טיראן

קאהיר: כל ספינה ישראלית שתנסה לעבור במיצר טיראן תיעצר על ידי המשמרות המצריים בשארם אל־שייך

קוסיגין שלח איגרת לשליט המצרי * קאהיר פתחה בשלב שני של גיוס מילואים * סוריה מתגברת את כוחותיה בגבול ישראל

אשכול כינס התייעצות דחופה בלשכתו

ייתכן שהממשלה תתכנס עוד היום לישיבה דחופה

מלחמת ששת הימים

גורמי מלחמת ששת הימים- ריכוז כוחות מצרים בסיני

נאצר, שליט מצרים, מרכז את כוחות הצבא בסיני, הסמוכה לגבול עם ישראל. מטרתו המוצהרת הייתה להילחם עם ישראל. העילה לדבר הייתה הידיעה הכוזבת שמסרו ברית המועצות לנאצר לפיה הישראלים מרכזים כוחות צבא בגבול הסורי. נאצר ריכז את צבאו כדי לעזור לסוריה ולהיות ידיד נאמן...

נאצר, שליט מצרים

מלחמת ששת הימים

גורמי מלחמת ששת הימים- עמדת מעצמות המערב

המדינות המערביות (צרפת, אנגליה וכד'), ובראשן ארה"ב, הביעו בגלוי את עמדתן שלא להתערב בסכסוכי המזרח התיכון כל עוד הדבר לא פוגע באינטרסים שלהם. עמדה זו התבססה בשל המלחמה הקרה בין ארה"ב וברית המועצות, ומעורבותה של ארה"ב במלחמת וייטנאם.

מנגד, ברית המועצות מגלה עויינות כלפי ישראל ותומכת בגלוי בערבים- בשנים שקדמו למלחמת ששת הימים מצרים וסוריה מתחמשות בנשק סובייטי.

עם התנערות מדינות המערב מישראל מדינות ערב מבינות שאם יצאו למלחמה, ישראל תוצב לבד בחזית וזו הזדמנות מצוינת.

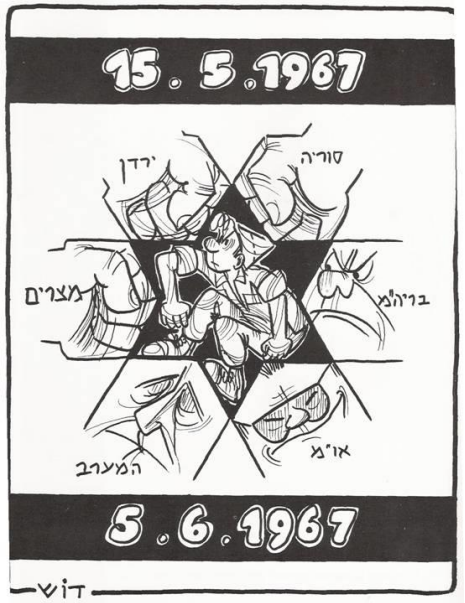

מלחמת ששת הימים

מדינת ישראל, החששות והפחדים- תקופת ההמתנה

ב- 15 במאי, כשלושה שבועות לפני שפרצה המלחמה בפועל, חצה הצבא המצרי את תעלת סואץ ונכנס לתוך שטח מדבר סיני. ממש על קו הגבול הישראלי. בכך הכניס הצבא המצרי את ישראל למצב חירום שכונה: "תקופת ההמתנה".

"תקופת ההמתנה" לוותה במתח וחרדה ציבורית גדולה, בציבור הישראלי היו הרבה ניצולי שואה, שזכר המאורעות שעברו עליהם כ-20 שנה לפני כן, עוד חקוקים בליבם, הטראומה היתה גדולה, החשש והמתח רק התעצמו מיום ליום, והציבור נערך ל:"שואה שניה", (את שדרות רוטשילד בת"א, הפכו לבית קברות חלופי במידה ויהיו מידי הרבה הרוגים!)

המתינות של ההנהגה המדינית, הניסיון להימנע מעימות, גיוס המילואים ותדמיתו ההססנית של אשכול, רה"מ, היוו הצטברות גורמים לתחושות הקשות בציבור, להרגעת הרוחות, הוקמה ממשלת אחדות כחודש לפני המלחמה, ומשה דיין קיבל את תיק הביטחון.

במהלך תקופת ההמתנה, נתגלעו חילוקי דעות קשים בין הדרג המדיני, שנקט עמדה מתונה יותר, לבין הדרג הצבאי שתבע יציאה מהירה למלחמה

ב-4 ביוני יצאה החלטת הממשלה: "הממשלה מחליטה לנקוט פעולה צבאית שתביא לשחרור ישראל מטבעת החנק הצבאית ההולכת ומתהדקת סביבה... הממשלה מסמיכה את רה"מ ושר הביטחון לאשר למטכ"ל של צה"ל את מועד הפעולה."

המלחמה פרצה למחרת בבוקר.

מלחמת ששת הימים

לסיכום:

- ✓ מדינת ישראל נמצאת בתקופת המתנה, עם "הרעשות" (הפגזות) מכיוון המצריים בדרום.
- ✓ מדינות ערב מאוגדות ביניהן, ומאיימות לזרוק את ישראל לים
- ✓ תושבי ישראל, וביחוד ניצולי שואה, מאוימים לחלוטין, הפחד וההיסטריה חוצים גבולות ומגזרים
- ✓ דמותו ההססנית של לוי אשכול רה"מ, מערערת עוד יותר את תחושת הביטחון המעורערת של תושבי ישראל
- ✓ הדרג המדיני של מדינת ישראל גורר את רגליו, במקום לצאת לפעולה.

מלחמת ששת הימים

תקופת ההמתנה- התפילות והתחנונים

דווקא תחושת חוסר האונים ערב המלחמה עוררה את הנקודה היהודית בקרב יהודים רבים. הציפיה לישועה משמים הפכה לנחלת הכלל.

יהודים מאמינים התאספו בבתי כנסת בתפילות, בבתי המדרש ובישיבות התעצם לימוד התורה.

גם יהודי שלא גדלו על ברכי האמונה הביעו את אמונתם. ניתן לראות זאת בפקודה שניסח האלוף ישעיהו גביש, אלוף פיקוד הדרום, מפקד חזית סיני במלחמת ששת הימים. לקראת היציאה לקרבות כותב האלוף ישעיהו (שייקה) גביש לחייליו:

"...עיני העם כולו נשואות ברגע גורלי זה אליכם ומתפללות לניצחונכם ולשלומכם.. **ויהי ה' עמכם**".

מלחמת ששת הימים

האלוף גביש תאר לאחר המלחמה את נסיבות כתיבת המנשר:

"היה זה בימי הכוננות שהתארכו יותר מדי. הכוחות שלנו התפרסו במרחבי הנגב, והאויב המצרי דוחס את גייסותיו ללא הרף לתוך מדבר סיני...

לילה אחד עבר עלי ללא שינה, ואז יצאתי החוצה, מתוך מוצב הפיקוד המרכזי שלנו, והרימותי עיני אל השמיים המכוכבים... העמקתי מבטי אל מעבר לקווי הגבול שלנו, ובבת אחת חשתי בעליל את כל תעצומות גייסות האויב שרוכזו נגדנו... בין רגע נדלק הניצוץ המזהיר הזה: לקרוא אל ה', אלוקי ישראל, כפי שעשו זאת לוחמי ישראל ומצביאיו בימי התנ"ך!..

באוזני הדהדה בקול חזק וכובש הקריאה הזאת אשר הושמעה בימי יהושפט מלך יהודה מפיו של יחזיאל בן זכריהו שהייתה עליו רוח ה': *"אל תראו ואל תחתו מפני ההמון הרב הזה... מחר צאו לפניהם וה' עמכם."* (דברי הימים ב', כ',ט"ו-י"ז)... וכך ישבתי וניסחתי את המנשר לחיילים.."

(מתוך ירחון בית יעקב- גיליון 118-119)

מלחמת ששת הימים

"הרבנות הראשית לישראל פרסמה אתמול קול קורא, שבו היא מודיעה כי יום ה' הקרוב הוכרז כיום צום כללי למען הפר עצת האויב נגד ישראל. יום הצום נועד לתשובה, תפילה ומעשים טובים. מי שאינו יכול לצום, יפדה את תעניתו בצדקה"

(מתוך העיתונות 31.5.1967)

מלחמת ששת הימים

תקופת ההמתנה- התנדבות יהודית

הציבור היהודי בארץ ובתפוצות התנדב בכל דרך אפשרית-

מילוי שקי חול, הכנת מקלטים, סיוע למשפחות שאביהן גוייס, תרומות כספיות וכד'

אווירת ערבות והדדיות פשטה בארץ לנוכח הסכנות המאיימות על שלום עם ישראל.

משימה לתלמיד

עם ישראל מתאחד בתקופות קשות, כתבו על ארגונים / יחידים המביעים מעורבות והתנדבות בעת הזאת- מלחמת חרבות ברזל

מלחמת ששת הימים

עם תום המלחמה, באחת ההזדמנויות בהן עורר ראש ישיבת מיר, הגאון רבי חיים שמואלביץ זצ"ל, את קהל שומעיו, פתח ואמר:

"זוכרים את ליל האימה במקלט? זוכרים את זעקות האימה, את החרדה הקיומית, את קריאות ה'שמע ישראל', את סכנת המוות המוחשית? בזכות מה ניצלנו מן התופת? איך, למרות הסיכון והמתקפה, נותרנו בחיים?... שרדנו את אותו ליל זוועות בשלום, בזכות אשה אחת, שישבה עמנו במקלט!!".

"במקלט הייתה גם אשה אחת, כובסת העמלה קשות לפרנסתה. כשכולם צעקו וזעקו בפחד ושותקו למקומם באימה, היא זעקה מעומק לבה: 'רבונו של עולם, כבר יותר משני עשורים אני לבד, מאז עיגן אותי בעלי ונמלט בלי להותיר לי גט, עם ילדים קטנים וללא פרנסה. נותרתי מתמודדת עם חיים אומללים ועלובים, בודדים וכואבים, בהם הייתי מטרה קלה לכל מי שניסה להרע לי, בהיותי אשה בודדה ללא משען ועזרה, ללא אוזן קשבת וללא כתף תומכת. אספתי בחיי רבבות טרוניות וטענות מוצדקות מאין כמותן, על בעלי שעזב אותי לאנחות, על סביבתי שלא הבינה ללבי, על אנשים שהזיקו לי ביודעין גם מתוך רוע לב. אך ברגע הזה, כשחיי וחיי המקלט כולו תלויים מנגד, הריני מוחלת וסולחת לכל מי שחטא ופשע כנגדי ומבטלת כל כעס שיש בלבי, ובזכות זאת, אבא הטוב שבשמיים, תבטל את כעסך מעלינו וזכנו לצאת מהלילה הזה בחיים!'".

(ספר הזיכרון, בהוצאת מכון ירושלים, תש"מ)

מלחמת ששת הימים

מלחמת ששת הימים

שאלות לדיון:

- **מה ניתן ללמוד מדבריו של ר' חיים שמואלביץ זצ"ל?- מהן חרבות הברזל בזכותן ניצלו במלחמת ששת הימים?**

  איך חרבות ברזל אלו יוכלו להועיל גם בימים הנוכחיים?

- **איך כל אחד מאיתנו יכול לסייע להצלחת המערכה על פי דבריו של ר' חיים שמואלביץ זצ"ל?**

: